

tilo onamošnje pokrajinsko poljodjelsko vieće, podpomoženo od zemaljskog Odbora obilnim podporama, god. 1891 djelovale su ne manje nego 52 take blagajnice, koje su svojim družinarima dale zajmova u iznosu od 496.236 for. a primile na čuvanje iznos od 620 234 for. Svrhom godine 1894 bilo ih je već 120, te su iste godine razdale u zajmove iznos od 1.141.886 for., primile na čuvanje ukupni iznos od 1.613.147 for. a imale blagajnički giro od 6.546.949 for. Ovo su činjenice vrlo jasne; kad se pak promisli, da se isti utješljivi razvitak opaža svuda, pa i u kraljevini Italiji, gdje ih u samoj pokrajini Treviso postoji više od stotine, dočim je prva blagajnica bila osnovana zauzimanjem Wollemburga god. 1883 u Loreggia, pokrajini Padovanskoj, može se punim pravom držati, da bi se i kod nas mogle razširiti, kad bi se razumni ljudi zauzeli; a da će se zauzeti, zalog nam je svrha sasvim ekonomska i patriotska ove ustanove, koja što se tiče jamstva pojedinih, našla bi ovdje u Dalmaciji povoljnije uvjete nego igdje drugdje, jer, kako smo spomenuli, rjedki su seljaci, koji nisu sami posjednici ili zbog kmetskog sistema nemaju vlasničkih prava, uknjiživih, pošto kmetu pripada izključivo i bezuvjetno vlasništvo nad poljodjelskim potrebšinama, životinjama i poboljšicama, koje preduzme ili uvede na svojim zemljama.

Tu skoro bila je utemeljena u Spljetu seoska blagajnica vrste, u kojoj je rieč. Njezina svrha jeste uprav da se pobrine za potrebe ratarskog stališa, te da mu poboljša prilike moralne, socijalne, ekonomske, davajući družinarima pripomoći prama vjeresiji, koju zaslužuju i primajući male uložke na štednju. Nemože se nego poželjeti ovoj novoj zadruzi najbolju sreću, da bude služiti dobrim primjerom i uspješnim poticalom prostranom razširenju ovakvih ustanova, što bi svakako valjalo podupirati osobitim odredbama.

Ove bi imale u prvom redu, kako sam već prije kazao, iti za tim, da se puk pouči o vrijednosti vjeresije, oslonjene na načelu uzajamnosti, te ga uglaviti, da je duh udruživanja sidro spasa modernog društva, koje teži da se organizira na zdravoj i širokoj osnovi braćimstva i uzajamne pomoći.

U tu bi svrhu mogle shodno služiti napisane pouke, ali je nada sve preporučiti pučka sjela, koja bi imali držati putujući učitelji ili drugi u shodne zemane, s početka naročito u onim mjestima, koja bi pokazivala dobre uvjete za osnivanje seoske blagajnice, osobito kad bi bilo osoba kadrih da njima upravljaju.

U isto bi doba valjalo, da učitelji u lakoj formi i zalazeći u veće potankosti tumače statut i pravilnik takove blagajnice, te da nastoje, da zanimanci shvate ustrojstvo, svrhu i koristi u ekonomskom